

Legendica o roži krizantemi

V mladosti svoji Jezušček
živel je v Nazaretu;
prijateljčka je tam imel
v mladosti prvem cvetu.

Nabirala sta rožice,
Mariji jih nosila
in z božjimi sta angelci
se v sončku veselila.

Pa prišla mrzla je jesen,
v prijateljčka dahnila
in na bolniško posteljo
trdo ga priklenila.

In Jezuščkov prijateljček
kot rožni cvet umrl je.
Sam Jezušček ob njem je bil,
oči mu v smrt zaprl je.

Potem so pokopali ga
v globoko tiho jamo,
ob grobu stal je Jezušček
z nebeško svojo Mamo.

Je gledal, gledal črno prst,
hudo mu je postalo,
za dobrim je prijateljčkom
srce mu zajokalo.

Na mrzlo prst kot biserčki
so solze mu drsele,
iz njih prekrasne rože so
naenkrat zacvetele.

In vsako leto spet vzcveto —
prelepe krizanteme,
v spomin na božje so solze
po grobih posajene.

Jože Krivec

Pastirji

Ilustriral M. Sedej.

Izza mlečnih kot koprena tenkih oblakov je kukalo sonce. Zaspano, skoraj trudno je mežikalo z medlimi žarki na zemljo, vendar je v zgodnjih popoldanskih urah še prav prijetno gredo. Sama gorkota je prepajala zemljo in poslednje jesenske barve na njej.

Travnike je prelila čez in čez neka na pol rumenkasta barva. Travo, ki je le še malo zelenela, je živina pomulila. Vsako popoldne se je pasla na teh travnikih, ki so mejili na eni strani na gozdove, temne in samotne, na drugem koncu pa na Polskavo, ki se je leno vila v svoji strugi, obdani od zverženih jelš, velika čreda živine: šekasti in sivi voli, krave, ki so dajale na večer polne dojače sladkega mleka, telice, razposajeni telički. Na meje, ki so jih po dolžini travnikov zarisavale gole jelše, so pastirji pozabili. Travnik tu, travnik tam. Vsi popašeni, rumenkasti, jesenski, vlažni. Živina se je lahko pasla križem, po domačem in sosedovem, da je ni bilo treba vračati. Le toliko so morali pastirji gledati na njo, da se ni spoprijela in obračunavala z rogovi med seboj.

Tako je bilo v pozni jeseni, ko se je že prav za prav poslavljala jesen in vtisnila božjemu stvarstvu čisto drug obraz. Razkošnost gozdov je umirala, mrtvo listje je trepetaje šepetalo pod koraki, živina je leno prestopala po velikem prostoru. Pastirji so ždeli zbrani od vseh gospodarjev skupaj pri treh največjih jelšah pod gozdom. Med njihova debela so za dosegljaj visoko privezali v obliki trikota debelejšje palice in napravili nad njimi streho. Pokrili so jo s slamo in koruznico. Tako je lahko pršila z neba tudi jesenska rosa, neprijetna, da je človeka spreletavalo po telesu, a so se kljub temu stiskali na suhem.

Med jelšami spodaj so naredili ognjišče. Nekoliko v zemljo so izkopali jamico, da se ni valila žerjavica na vse strani. Iz njega se je dvigal vse dopoldneve, odkar

so zapustili šolo in prignali živino na travnike, belkast dim, včasih navpično v stebri, včasih pa se je kar razlezel nizko nad zemljo in se zbiral v tenko meglico pod gozdom. Kadar so ga občutile vrane in kavke, ki so se spreletavale iz gozda na polje, so divje vreščale.

Pajčnikov Tone, najstarejši in najbolj možat pastir izmed vseh, je bil gospodar ognjišča. On je smel zakuriti, nalagati na ogenj, pogasiti zvečer žerjavico preden so odšli. A on je tudi ukazoval: »Po drva v gozd! — — Vračat živino!« če je bilo treba. Ubogali so ga. Nobeden se mu ni upal ugovarjati.

Vsak dan je Tone koračil iz vasi za živino, nesel pod pazduho pušeljce slame in si pod pokvečenim klobukom požvižgaval. Navadno so mu drugi že vse pripravili: drobno šibje, trske, drva, da je lahko takoj zakuril. Določil je tudi, da sta vsak dan dva prinesla krumpir od doma; tega so potem pekli in ga porazdelili med vse. Tudi jabolka so včasih priromala nad ogenj.

Nekoč sta prišla h gospodarju v vasi dva nova pastirčka. Brata sta bila, so pravili odrasli. Baje jim je do tal pogorel dom in nista se imela kam zateči. Ta gospodar ju je sprjel, ker je bil dobrega srca in je vedel, da tudi za njiju ne bo manjkalo kruha.

Tiho in boječe sta prignala prvi dan živino na pašo. Ta dan se je že podil preko polja mrzel veter. Oblečena v stare, precej prevelike suknje, omotana s šali okrog vratu in s šibami v rokah sta hodila za živino po travniku in jo morala venomer vračati, ker je silila k ostali živini na druge travnike.

»Pustita živino, naj gre kar križem!« jima je ponudil Tone besedo, ko je prišel k njima.

»Pa tam ni stričev travnik!« je eden boječe odvrnil.

»Kako, stričev?« je Tone vprašal.

»Našega strica. Našega, ki mu paseva!« sta dejala.

»Le pustita! Vsi pasemo križem, bosta tudi vidva lahko. Ne bo vama treba vračati. Taka je navada! Pridita k nam, bomo skupaj kurili!« ju je povabil.

Razveselila sta se revčka tople besede, ki jima jo je ponudil koščen, a dokaj možat fant, katerega sta se ob prvi priliki celo bala. Še nekaj trenutkov prej sta trepetala, ko je koračil proti njima.

Stopicala sta za njim. Prav nerodno jima je bilo, ko sta se znašla pri jelšah ob ognjišču, iznad katerega se je prijetno kadilo. Zvedave oči otrok, fantkov in dekletec, ki so ždeli okrog ognjišča, so ju prebadale. Besede pa ni našel nihče, ki bi jo bil izrekel.

»Sedita! Sedita! Pogrejta se pri nas! — Kako vama je ime?«

»Jože!« pravi eden.

»Marko!« zajeclja drugi. Otroci so ponovili njuni imeni. In že se jim je zdelo, da se poznajo dolgo in so si dobri prijatelji.

Tako sta bila sprejeta v njihovo družbo. Potem so se razgovarjali, kramljali, sprva sicer boječe, a vedno bolj domače in slednjič sta jim morala povedati, kako jim je pogorel dom in vse, kar je bilo v njem, da še obleke niso mogli rešiti. Bilo je ponoči in zbudili so se, ko se je že rušil strop. Marko jim je celo pokazal rdečo in pekočo opekline na roki.

Napeto so otroci poslušali, oči niso premaknili. Zasmilila sta se jim, da so skoraj jokali. Še to in ono vprašanje je padlo iz nežnih ustec, ki se je porodilo v drobni glavici.

Medtem se je medlo sonce, že čisto brez moči, nižalo, nižalo nad megleno Pohorje na zapadu in dihala je od vsepovsod hladna sapa: Iz zemlje, z neba, iz vseh koticikov. Otroci so se stisnili bliže k ognju, tudi Jože in Marko, živina je že sita pohajala po travniku.

Naposled je Tone izgrebel pečeni krompir iz žerjavice in ga tako razdelil, da je tudi na Jožeta in Marka prišel enak del. Anica in Štefka pa sta iz žepa zimskega suknjiča potegnili vsaka svoj kos kruha, ki jima ga je dala mama na pašo, in ga dali tema ubogima dečkoma v roke, ki sta sedela brez doma med njimi, čisto sama in uboga, uboga.

Za drugi dan je Tone naročil onima dvema, na katera je prišla vrsta, da morata prinesiti krompir in jabolka, da ne pozabita tudi na Jožeta in Marka, ker sta tudi ta dva njihova prijatelja.

»Pastirji moramo pomagati drug drugemu!« je dejal.

Ko je nizko ležeča in vlažna megla zavijala travnike in polje v svoj pajčolan in je živina kar sama sita silila proti domu, še vedno nista mogla prav verjeti, da so ti otroci, ki pasejo za vasjo pri Polskavi, tako dobri in so postali hitro prijatelji med seboj.

»Tudi midva morava pomagati njim, kolikor in s čimer bova le mogla!« sta sklenila zvečer, ko je v cerkvi že odzvonilo večno luč in se je vsa vas pogrezala v mir pozne jeseni...

Mirko Kunčič Stari gobár

Jaz sem Božetek, gobár.
V žepu cinglja mi denar,
kadar use gobe prodam,
kar jih v tem košu imam.

Sam sem na svetu, oj, sam.
Kadar pri fari — bim, bam
navček zaklenka, nikdó
jokal za mano ne bo.

Dom moj — je gozd pod goró,
streha — to božjo nebo,
postelja — mah in bršljan,
hrana — pest boba usak dan.

Pa še ne mislim na smrt,
ni še moj grobek odprt;
sonce nebeško z gorá
žilavo zdravje mi dá.

Jaz sem Božetek, gobár,
borštov zelenih vladar. —
Moje kraljestvo mejá
spornih nikjer ne pozna,